

16

Defensie

**Bijdrage MIVD/AAR/Team Irak
CVIN van 19 september 2003**

Land/regio

Irak en overige inzetgebieden Nederlandse troepen

Titel/onderwerp

- Terrorisme / islamitisch radicalisme

Beoordeling 'current' situatie:

Muthanna	:	laag
Zuid-Irak	:	hoog
Centraal-Irak	:	hoog
Noord-Irak	:	hoog

Beoordeling komende drie maanden:

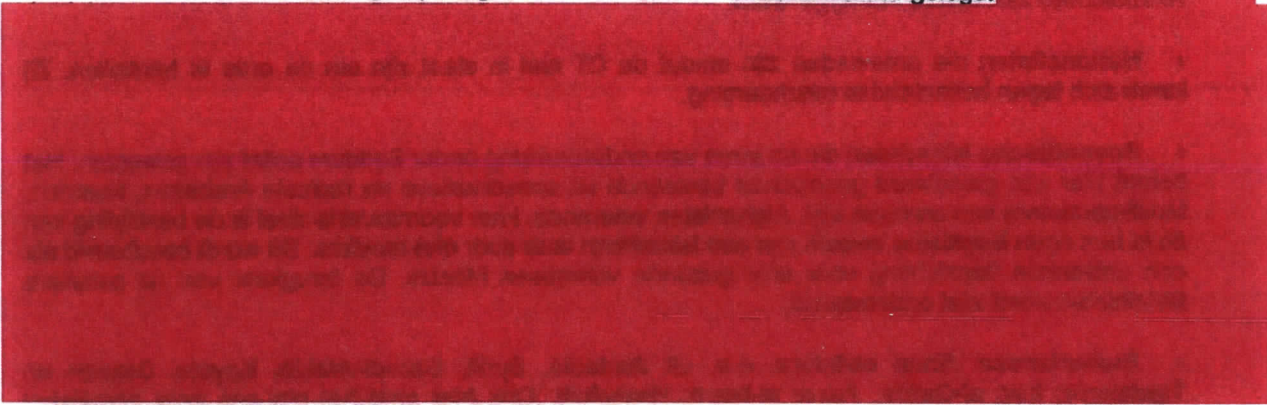
Muthanna	:	laag - middelhoog
Zuid-Irak	:	hoog
Centraal-Irak	:	hoog
Noord-Irak	:	hoog

Dreigingsbeeld Zuid-, Centraal- en Noord-Irak

De dreiging op het gebied van terrorisme in Zuid-, Centraal- en Noord-Irak is hoog. Hierin zal naar verwachting de komende drie maanden geen wijziging optreden.

Verreweg het grootste deel van de aanslagen wordt gepleegd in de 'Sunni driehoek', waar met name de restanten van het voormalige regime kunnen rekenen op de nodige steun onder de bevolking en het noorden van Irak, met name in de omgeving van Mosul. In de maand augustus is ook in het zuiden van Irak, met name in Basra en directe omgeving, het aantal aanslagen tegen de Coalitietroepen toegenomen. Deze trend heeft zich tot dusverre in de maand september niet voortgezet. Gelet op onbevestigde berichten uit diverse bronnen over wapenleveranties en indicaties voor mogelijke voorbereidingen van aanslagen, is de kans niettemin groot dat de frequentie van het aantal aanslagen in deze regio in de komende periode zal aanhouden en waarschijnlijk zelfs verder zal toenemen.

Er lijkt sprake te zijn van een trend waarbij acties die eerst vooral in het centrale deel van Irak werden gepleegd, zich nu ook verspreiden naar het zuidelijk deel van Irak. De mogelijke verschuiving naar Basra zou deels kunnen worden toegeschreven aan de Amerikaanse operaties in het centrale deel van Irak, waarbij anticoalitie groeperingen het vuur aan de schenen wordt gelegd.

De wijze waarop de aanslagen worden uitgevoerd, lijkt te duiden op een meer professionele aanpak. Tevens lijkt er een verschuiving van militaire doelen naar "soft-targets" plaats te vinden. De afgelopen weken is een aantal incidenten geweest waarbij hulporganisaties en internationale commerciële bedrijven waren betrokken. Bovendien vonden in augustus jl. aanslagen plaats op "soft targets" met een hoge publicitaire waarde, zoals de aanslagen op de Jordaanse ambassade en het VN-Hoofdkwartier in Bagdad en die in Najaf. Deze aanslagen lijken in het algemeen bedoeld om te onderstrepen dat de Amerikaanse troepen niet in staat zijn de veiligheid in Irak - noch voor vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap, noch voor de Iraakse bevolking zelf - te garanderen.

De CT vormen het voornaamste doel van de aanslagen. Ook het aantal onbevestigde berichten dat er aanslagen worden voorbereid tegen hoge buitenlandse politieke en militaire delegaties is recentelijk iets toegenomen.

In de meeste gevallen komen de aanslagen neer op het leggen van hinderlagen tegen patrouilles met o.a. *Rocket Propelled Grenates* (RPG), dagelijkse kleinschalige beschietingen, alsmede aanslagen met behulp van *Improvised Explosive Devices* (IED). De aanslagen worden steeds professioneler uitgevoerd en het gebruik van meer geavanceerde IED's neemt toe. Ook is er een toename in het gebruik van *Man Portable Air Defence Systems* (MANPADS) tegen vliegtuigen. Daarnaast lijkt er recentelijk sprake te zijn van een lichte toename als het gaat om waarschijnlijk goed voorbereide zware terroristische aanslagen, veelal met behulp van met zware explosieven beladen (vracht-)auto's en/of *suicide-bombers*, waarbij veel doden en gewonden vallen. Voorbeelden hiervan zijn de aanslag op de Jordaanse ambassade in Bagdad op 7 augustus, jl.; de aanslag op het VN Hoofdkwartier in Bagdad op 19 augustus, jl.; de aanslag te Najaf nabij de Ali-moskee op 29 augustus, jl.; en de aanslag op 2 september op een politiekantoor in Bagdad. In de nabije toekomst wordt de inzet van zogeheten proxy-bommen (bommen die door een persoon onder dwang naar het doel worden gebracht) verwacht. Het doel van deze bommen is het aantal slachtoffers van een aanslag te vergroten.

Het gewapende verzet in Irak tegen de CT kan worden ingedeeld in een aantal al dan niet in zeer los verband opererende - en elkaar in enkele gevallen deels overlappende - coalities met deels gemeenschappelijke belangen en drijfveren. Dit betreft o.a.:

- **De Saddam-getrouwen** bestaande uit vele oud Ba'ath-leden, voormalige leden uit het inlichtingen- en veiligheidsapparaat; ex-legerofficieren die hebben gezworen Saddam Hoessein te zullen blijven steunen tot hun dood; bijv. Leger van Mohammed; Hizb al Awda (Partij van de Terugkeer). Deze groeperingen worden ook wel aangeduid als *Former Regime Loyalists* (FRL). Geschatte omvang: 5.000-9.000 man. Hun voornaamste doel is destabilisatie en het creëren van onveiligheid; het aanwakkeren van anti-Amerikaanse gevoelens en uiteindelijk het verdrijven van de Amerikaanse militairen. De meeste aanslagen gericht tegen de CT worden toegeschreven aan de FRL. In het algemeen kan worden gesteld dat zij hun positie, gezag, en middelen van bestaan hebben verloren en veel meer te verliezen, dan te winnen hebben bij voortzetting van de huidige status-quo en de rol daarbij van de CT. Voor leden van de Ba'ath partij en medewerkers van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten geldt dat zij veelal gebruik kunnen maken van "vroegere" netwerken en contacten in heel Irak. De kans is niet gering dat in de periode voorafgaande aan het verdrijven van het Saddam-regime reeds samenwerkingsplannen zijn gemaakt en een logistiek is opgezet waarop nu bij de verzetsacties kan worden teruggevalen.
- **Nationalisten** die ontevreden zijn omdat de CT niet in staat zijn om de orde te herstellen. Zij keren zich tegen buitenlandse overheersing.
- **Soennitische Islamieten** die na jaren van onderdrukking onder Saddam actief zijn geworden. Het betreft hier een gemêleerd gezelschap bestaande uit conservatieve en radicale Arabieren, Koerden, Moslimbroeders van de oude stijl, Afghanistan veteranen. Hun voornaamste doel is de bestrijding van de in hun ogen illegitieme invasie van een islamitisch land door niet-moslims. Dit wordt beschouwd als een universele verplichting voor elke gezonde volwassen Moslim. De terugkeer van de seculiere Ba'athisten wordt niet ondersteund.
- **Buitenlandse Jihad strijders**, o.a. uit Jordanië, Syrië, Saoedi-Arabië, Egypte, Soedan en Tsjetsjenië; bijv. al-Qa'ida, Ansar al-Islam, Hezbollah. Ook hier gaat het om een zeer gemêleerd gezelschap. Aan de ene kant gaat het om mensen waarbij ideologie en financieel gewin een rol speelt. In toenemende mate gaat het echter ook om islamitische militanten die in Irak een nieuw Afghanistan zien, het brandpunt voor de strijd tegen de heidense bezetters van islamitische landen.

- **Iraniërs en Irakezen** die lange tijd in Iran hebben gewoond en die in Irak een islamitische staat willen vestigen;
- **De Shi'ieten;** Het Shi'itische establishment (Hawza) in Najaf heeft gekozen voor een voorzichtige benadering. Intern wordt echter een strijd uitgevochten tussen de oude generatie en de meer radicale jongeren, o.l.v. Muqtada al-Sadr. De generatie oudere ayatollahs vinden dat het samenbrengen van religie en staat de islam corrupteert. Het uiteindelijke doel van de Shi'ieten is het verkrijgen van de macht in Irak en het beëindigen van de Amerikaanse militaire aanwezigheid. Met name de meer radicale shi'ietische groeperingen vormen een bedreiging voor de CT. Diverse shi'ietische (politieke) groeperingen beschikken over paramilitaire afdelingen die in grote delen van Zuid-Irak gewapend optreden, al dan niet in samenwerking met de lokale politie. De radicalere elementen van deze groeperingen onttrekken zich mogelijk van de meer gematigde opstelling van de politieke leiding ten opzichte van de CT en SFIR. Shi'ietische groeperingen hebben in de afgelopen maanden zich een aantal malen schuldig gemaakt aan het ontvoeren en vermoorden van personen die deel uitmaakten van de Ba'athpartij of andere onderdelen van het Saddam-regime. Met name in Basra en Maysan zijn dergelijke shi'itische radicale groeperingen actief.
- **Gewapende criminele groeperingen,** variërend van goed georganiseerde – mogelijk internationaal opererende criminele netwerken – tot kleinschalig en lokaal opererende bendes die aanslagen en sabotage plegen (o.a. gericht op economische objecten) ten behoeve van (illegale) handel en eigen gewin. De "gewone" criminaliteit in Irak is sinds de val van Saddam Hoessein – mede door het ontbreken van een voldoende bemand en doeltreffend opererend politieapparaat – sterk gestegen. Met name in de omgeving van Basra is het aantal aan criminaliteit gerelateerde incidenten hoog. Hoewel deze dreiging in eerste instantie niet rechtstreeks gericht is tegen de CT of SFIR, ondermijnt dit het draagvlak onder de bevolking jegens CT en SFIR. Bovendien kan het leiden tot geweld tegen de aanwezigheid van de militairen als criminele groeperingen zich door CT of SFIR in het nauw gedreven voelen. Tevens kunnen criminelen worden ingehuurd voor het verrichten van allerlei hand- en spandiensten en daarmee de mogelijkheden van diverse anticoalitiegroeperingen om acties uit te voeren vergroten.

De organisatiegraad van deze uiteenlopende coalities, alsmede de mate waarin er per coalitie sprake is van centrale aansturing en coördinatie met groeperingen binnen de andere coalities is (op dit moment) zeer onduidelijk. In veel gevallen lijkt er sprake van organisaties die (vooralsnog) voornamelijk werken vanuit een celstructuur waarbij coördinatie grotendeels via koeriers en mondelinge contacten verloopt.

Indien de veiligheidssituatie in de komende periode niet verbetert; het herstel van basisvoorzieningen niet verder wordt geoptimaliseerd; en de economische situatie slecht blijft, zal de steun van de bevolking voor de IGC, CPA, CT en SFIR verder afbrokkelen. Dit scheidt mede een klimaat waarin in de komende maanden zowel binnen diverse groeperingen als tussen groeperingen meer coördinatie en verdere professionalisering van de uitvoering van de aanslagen kan plaatsvinden. Als dempende factor ten aanzien van de situatie in het zuiden van Irak kan worden gewezen op het feit dat soennitische extremisten op weinig steun vanuit de bevolking kunnen rekenen, hetgeen hun operationele mogelijkheden ernstig zal beperken.

Het dreigingsbeeld in de provincie Muthanna

De dreiging op het gebied van terrorisme en aanslagen door radicaal-islamitische groeperingen in Muthanna en nabije omgeving is vooralsnog - zeker in vergelijking met het dreigingsniveau elders in Irak - laag. Er hebben zich, in tegenstelling tot andere delen van Irak, in de afgelopen periode geen incidenten voorgedaan in de provincie Muthanna die buiten dit normbeeld vallen. Voor de komende drie maanden wordt de dreiging evenwel enigszins naar boven bijgesteld, d.w.z. van laag naar laag-middelhoog.

De redenen voor deze bijstelling van het dreigingsbeeld zijn de volgende:

- Ten derde kunnen grotere inspanningen van CT en SFIR bij het opsporen van anticoalitie groeperingen en het tegengaan van infiltratie van buitenlandse radicale islamitische elementen directe repercussies hebben voor de situatie in Muthanna. Een scherper toezicht op het grensverkeer en het doorgaande verkeer in de provincie kan leiden tot rechtstreekse confrontaties met anticoalitie elementen, waarbij het tot een gewapend treffen kan komen. Ook kan toenemende druk op de mogelijk nu al in de provincie aanwezige anticoalitie elementen leiden tot het plegen van aanslagen op de Nederlandse militairen.

Hierbij komt dat er ook de komende maanden naar alle waarschijnlijkheid (nog) geen sprake zal (en kan) zijn van centraal gezag in de provincie. Hoewel de eerste signalen bij het herstellen en uitbreiden van een lokale structuur van ordehandhaving positief zijn is de kans groot dat het opzetten van een werkelijk effectief functionerend apparaat in de hele provincie nog enige tijd op zich zal laten wachten.. Dit vacuüm levert een klimaat op dat gunstig is voor het voorbereiden en uitvoeren van terroristische aanslagen.

De lokale bevolking in Muthanna neemt vooralsnog een deels afwachtende, deels welwillende, houding aan ten opzichte van de SFIR. Een voedingsbodem voor verzet tegen de SFIR, kan echter worden gevormd door de personen die niets te winnen hebben bij de huidige situatie, bij mensen wier economische vooruitzichten slecht zijn, bij diverse criminele elementen die door uitgelooft geld tot acties kunnen worden bewogen en meer in het algemeen bij delen van de bevolking als de beloofde bestuurlijke hervormingen en het herstel van basisvoorzieningen achterwege blijven.

Het dreigingsbeeld overige inzetgebieden Nederlandse troepen

Bosnië-Herzegovina

Tot op heden hebben echter geen aanslagen of andere tegen SFOR gerichte gewelddadige acties plaatsgevonden.

De aanvankelijk na de aanslagen in de VS van 11 september 2001 als hoog aangemerkte terroristische dreiging in Bosnië-Herzegovina (BiH) is inmiddels afgenomen tot het niveau laag/middelbaar. Gewelddadige (re)acties van individuen dan wel kleine extremistische cellen gericht op zogeheten "soft targets", zoals individuele personen of kleinschalige verplaatsingen, kunnen niet worden uitgesloten. Ook wanneer wordt overgaan tot aanhouding van prominente wegens oorlogsmisdaden aangeklaagde personen (PIFWC's) kan niet worden uitgesloten dat de dreiging oploopt.

In geval van terroristische acties in BiH tegen SFOR zal de Amerikaanse presentie in Bosnië-Herzegovina in de meest brede zin als primair doel worden gezien. Desondanks kan niet worden

uitgesloten dat ook andere, waaronder Nederlandse, SFOR-elementen (zowel personeel als infrastructureel) hierbij betrokken raken.

Afghanistan

De algehele veiligheidssituatie in Afghanistan blijft onzeker en gespannen, de dreiging van terrorisme blijft onverminderd hoog. Na de overname van ISAF door NATO troepen is dreiging van terrorisme in Afghanistan onverminderd aanwezig. Deze wordt veroorzaakt door tegenstanders van de *Afghan Transitional Authority* en NATO. Er dient ernstig rekening te worden gehouden met nieuwe aanslagen tegen installaties en personeel van ISAF.

De meest recente aanslagen vond plaats op 11 en 12 september in Kabul. Hierbij waren ISAF-locaties doel bij raketbeschietingen. Het aantal ernstige incidenten neemt zowel in aantal als frequentie toe.

Er moet onverminderd rekening worden gehouden met de mogelijkheid van gewelddadige acties gericht tegen zowel personen en instellingen van de overgangsregering als tegen in Afghanistan aanwezige buitenlandse troepen in het kader van de Operatie Enduring Freedom (OEF) of ISAF.

Naast acties van elementen van al-Qa'ida en Taliban kunnen ook gewelddadige acties worden verwacht van krijgsheren die zich verzetten tegen de overgangsregering. In diverse regio's van het land leidt dit tot gewapende strijd tussen diverse krijgsheren onderling of tussen krijgsheren en de overgangsregering. ISAF kan daarbij betrokken raken, daar ISAF door deze krijgsheren kan worden gezien als het verlengstuk van een in hun ogen onwettige regering. Van deze krijgsheren kan Hekmatyar als de voornaamste bedreiging voor de overgangsregering en ISAF worden genoemd.

De dreiging tegen ISAF gaat niet uit van groots opgezette aanvallen omdat de voormalige Taliban en al-Qa'ida strijders niet in staat worden geacht in Kabul grootschalig op te treden. Eerder dient rekening te worden gehouden met gerichte guerrilla-acties, zoals zelfmoordacties, "hit and run acties", het ontvoeren van militairen, sluipschuttervuur, het afvuren van raketten op en het binnenrijden van ISAF-compounds met voertuigen voorzien van explosieven. Al-Qa'ida moet nog steeds in staat worden geacht gelijktijdig meervoudige zelfmoordaanvallen uit te voeren waarbij bijvoorbeeld kan worden gedacht aan een gelijktijdige aanval tegen drie ambassades uitgevoerd door kleine teams van 3 à 5 man. De organisatie zal daarbij mogelijk gebruik maken van zogeheten VBIEDS (vehicle borne improvised explosive devises).

Gezien het bovenstaande blijft het normbeeld met betrekking tot de dreiging op het gebied van terrorisme onverminderd van kracht. Er moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid van gewelddadige acties tegen de overgangsregering, dan wel de coalitietroepen en ISAF.

Kirgizië

Op de luchthaven Manas is in het kader van deelname aan Operation Enduring Freedom (OEF) een luchtmachtdetachement operationeel sinds 1 oktober 2002. Het detachement opereert op Manas binnen de *European Participating Air Forces* (EPAF). De Nederlandse inzet duurt tot 1 oktober dit jaar.

De afgelopen jaren is Kirgizië een aantal keren opgeschrikt door terroristisch geweld, de verantwoordelijkheid voor deze acties lag vooral bij leden van de *Islamic Movement of Uzbekistan* (IMU) die streven naar het stichten van een islamitische staat in Centraal-Azië. De aanwezigheid van buitenlandse troepen in diverse Centraalaziatische landen, waaronder Kirgizië, heeft als bijkomstig doel deze dreiging tegen te gaan. Ook het afgelopen jaar is evenwel een aantal aanslagen gepleegd in Kirgizië. Het is dusverre onduidelijk of radicale islamitische groeperingen zoals de IMU hiervoor verantwoordelijk zijn.

Mogelijke doelen van terroristische acties zullen in eerste instantie Kirgizische autoriteiten en overheidsinstanties zijn. Daarnaast vormen de bases van coalitietroepen, vooral die waar Amerikaanse troepen zijn gestationeerd, een aantrekkelijk doelwit voor terroristische aanslagen. De dreiging voor dergelijke aanslagen is recentelijk, vanwege serieuze aanwijzingen, toegenomen. Het Nederlandse detachement dat is gestationeerd op het vliegveld Manas, ook de basis voor Amerikaanse eenheden, kan hierbij betrokken raken.